

ÄÄNEKOSKI

Ääneniemen Mörtin ja Myllyrinteen–Kannelsuon asemakaavoitettavien alueiden muinaisjäännösinventointi 2005

Timo Jussila ja Timo Sepänmaa

Kustantaja: Äänekosken kaupunki

Sisältö:

Perustiedot	2
Inventointi	3
Vesistöhistoria	6

Kansikuva: Ääneniemen kärkialueen luoteisrannan jyrkkärinteistä maastoa kuvattuna pohjoiseen.

Perustiedot

Alue: Keskustan itäpuolella, Äänejärven koillispuolella sijaitseva Ääneniemen Mörtin asemakaavoitettava alue, sekä Keskustan lounaispuolella, Kuhnamon lounaispuolella viitostien varrella sijaitseva Myllyrinteen-Kannelsuon asemakaavoitettava alue.

Tarkoitus: Alueella sijaitsevien muinaisjäännösten paikantaminen ja karkea rajaaminen.

Tavoite: Alueen mahdollisimman kattava tarkastus.

Työaika: Kenttätöaika: 15.8.2005, kaikkiaan 16 henkilötyötuntia maastotyötä (sis. matka-aikaa 2 tuntia).

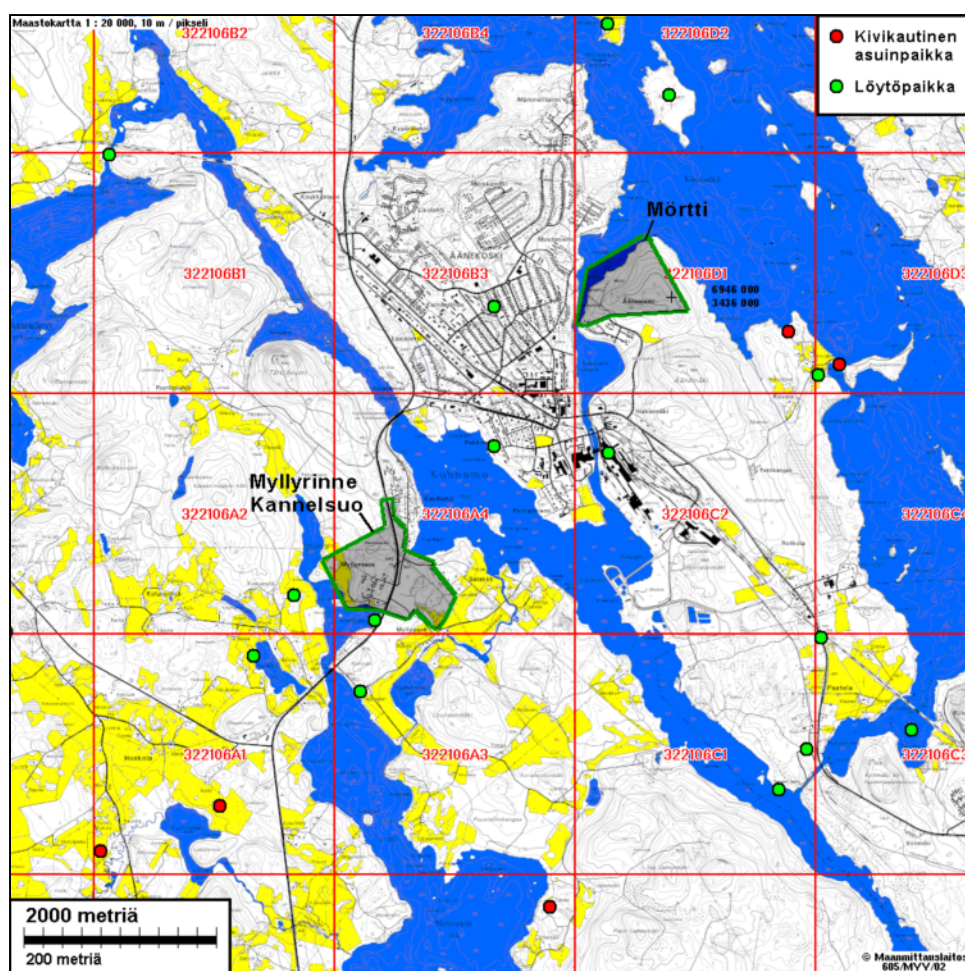
Kustantaja: Äänekosken kaupunki

Tekijä: Mikrolitti Oy, Timo Jussila ja Timo Sepänmaa.

Aiemmat tutkimukset: Äänekosken inventointi 1984, S Vanhatalo.

Tulokset: Alueilta ei tunnettu kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tutkimusalueilta ei tullut havaintoja esihistoriasta tai muinaisjäännöksistä. Alueet tarkastettiin kattavasti.

Kartalla tutkimusalueet on rajattu vihr. viivalla ja tummennettu.

Inventointi

Inventointi suoritettiin yhden päivän aikana kahden arkeologin voimin. Mörtin alueella arkeologit kulkivat rannan suuntaisesti rinnakkain eri korkeustasoilla ja eri etäisyydellä rannasta, satunnaisesti sopiville maastonkohdille kuoppia tehden. Vastaavasti niemen rinteeseen laki käveltiin harvassa ketjussa ”sik-sak” -reittiä kulkien ja maastoa havainnoiden. Myllyrinteen-Kannelsuon alueella arkeologit kulkivat omaa reittiään, mutta samalla alueella ja pääosin näkö-kuuloyhteydessä, niin että mahdollisimman kattava alue saatiin tarkistettua ja tarvittaessa voitiin suotuisia maastonkohtia koekuoppittaa tehokkaasti yhdessä.

Mörtin alue on rannoiltaan jyrkkä, länsipuoleisella virran rannalla, Mörtin talon eteläpuolella on kuitenkin rinteessä paikoin kalliopohjainen terassi Muinais-Päijänteen korkeustasolla. Tätä terassia koekuopitettiin paikoin varsin tiheästi saamatta mitään havaintoja esihistoriasta. Aivan tutkimusalueen eteläosassa on muinaisella rantaterassilla vanhaa peltomaata, johon myös tehtiin satunnaisia koekuoppia tuloksetta. Kasvillisuus vanhan pellon alueella oli kuitenkin niin tiheä ja pusikkoinen, että havainnointi jäi varsin satunnaiseksi. Maaperä virran varrella on kohtalaisen kivikkoinen hiekkamoreeni.

Mörtin talon koillispuolella rinne nousee ja jyrkkenee. Maaperä muuttuu hyvin kiviseksi. Alueella on kuitenkin muutama loiva niemeke, joiden kohdalla, hieman etäämpänä rannasta, mutta kuitenkin Muinais-Päijänteen korkeustasolla, oli suppea alaisia loivarinteisiä terasseja, jotka koekuopitettiin. Ääneniemen mäen yläosat käveltiin läpi harvassa ketjussa havaitsematta mitään muinaisjäännöksen viittaavaa. Koekuoppia ei katsottu missään paikoin ylemmille korkeustasoille tarpeelliseksi tehdä. Ainoa vanhaan asutukseen liittyvä havainto tehtiin Mörtin talolle vievän tien ja sähkölinjan leikkauskohdan lounaispuoleisessa metsässä, missä on kohtalaisen tuoreen näköiset tilan rauniot: kiuas ja rakennuksen perustoja, sekä erilaisia kuoppia. Rannan vanhat pellot lienevät tämän hylätyn tilan (tai torpan) peltoja. Jäännöstä ei mielestäni voi pitää muinaisjäännöksenä.

Mörtin alueella ei hyvin suurella todennäköisyydellä ole muinaisjäännöksiä.

Ääneniemen luoteisrannan maastoa erään niemekkeen kohdalla. Maaperä on hyvin kivinen ja kostea

Myllyrinteen-Kannelsuon alue on maastoltaan loivahko ja pienipiirteinen. Maaperä on kaikkialla alueella varsin kivinen hietamoreeni, paikoin soinen korpimaa. Alueen Muinais-Päijänteen maksimin alapuoliset rakentamattomat rinteet tutkittiin silmämääräisesti kattavasti. Pihoissa ja tonteilla ei käyty. Koekuoppia tehtiin satunnaisesti alueen kaakkoisosassa Kennäälän talon länsipuoleisella alueella. Alue on kivinen ja maaperä kostea. Vain muutamissa kohden, sähkölinjan molemmin puolin oli havaittavissa muinaisia rantaterasseja, joille tehtiin koekuoppia. Kannelsuon alue sähkölinjan ympäristössä on suureksi osaksi vanhaa hakkuuaukeaa ja nyt hyvin pusikkoista, jolloin havainnointi jäi satunnaiseksi, lähinnä tarkemmin katsottiin etelään viettävä rinne 100-105 m tasoilla. Mitään esihistoriaan viittaavaa ei havaittu, mikä oli oletettavaakin maaston ja maaperän perusteella. Kierälahden alue sekä vt:5:n reuna tutkittiin silmämääräisesti. Paikoin vt:5:n varrella maaperä oli avoinna. Alueella ei nähty mitään syytä tehdä koekuoppia.

Myllyntauksen alueella vt:n itäpuolella tutkittiin länteen, peltoon laskevan rinteiden alue, jossa paikoin oli nähtävissä muinaista rantatörmää. Kohtalaisen hyvä topografia muinaiselle asutukselle oli raivionmäen länsipuolella, sähkölinjan eteläpuolella olevan 105-110 m korkeusvälillä olevan kalliopaljastuman ympäristössä. Runsas koekuopitus ei kuitenkaan tuottanut havaintoja esihistoriasta. Muualla länsirinteellä tehtiin satunnaisia koepistoja vain paikoin, topografia ja maaperän kivisyys ei antanut aihetta tarkempaan tutkimiseen. Pellot olivat korkealla heinällä, joten niitä ei voitu katsoa, joskaan ei liene mitään syytäkään. Raivionmäen etelä- ja kaakkoispuoleinen alue tutkittiin vain silmämääräisesti alueella kävelemällä.

Myllyrinteen-Kannelsuon alueella ei suurella todennäköisyydellä ole muinaisjäännöksiä.

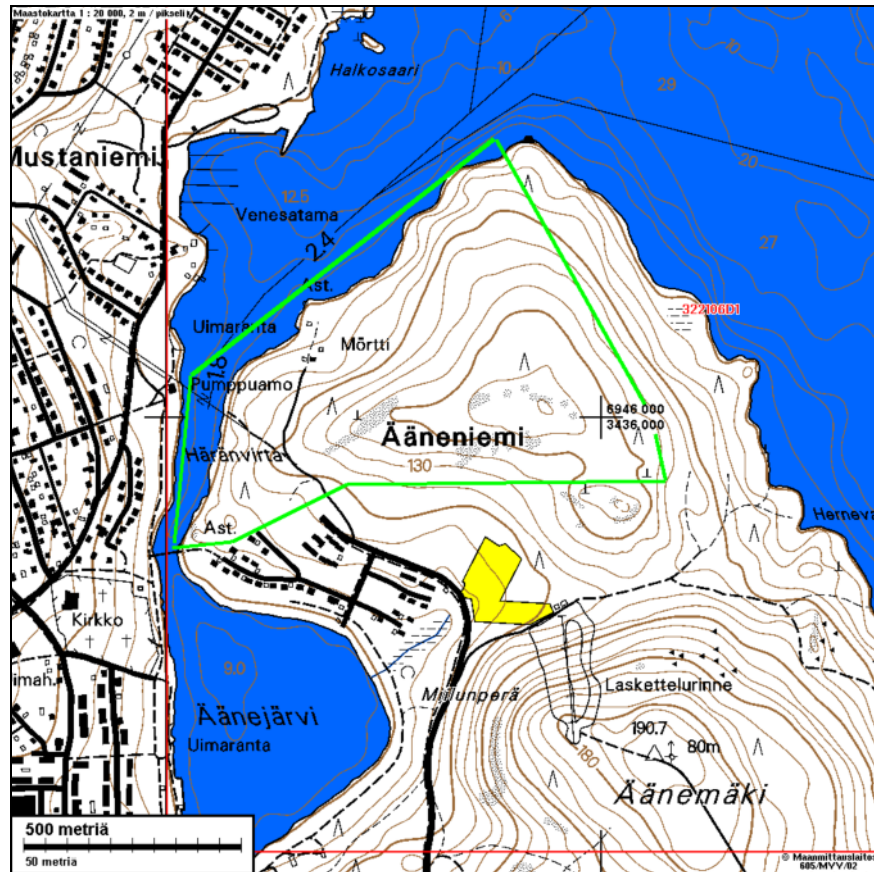

Yllä: Sepänmaa tutkii koekuoppa Kannelsuon alueella olevassa muinaisessa niemenkärjessä.

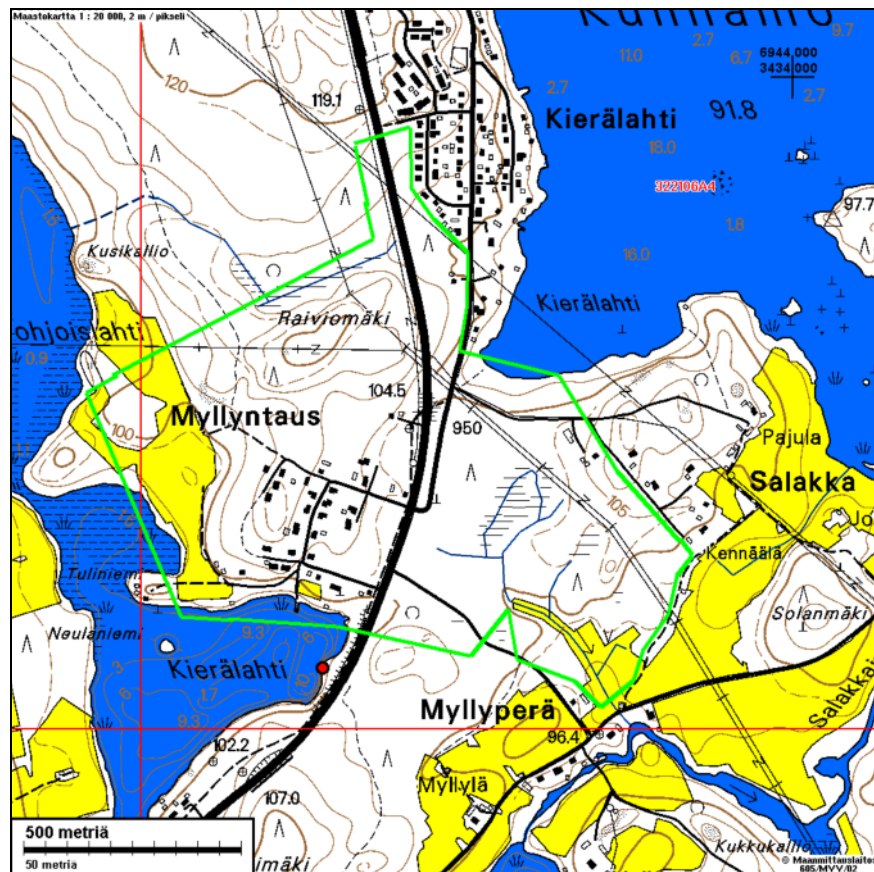
Vieressä: Myllyntauksen metsäisen länsirinteiden maastoa Kierälahden pohjoispuolella.

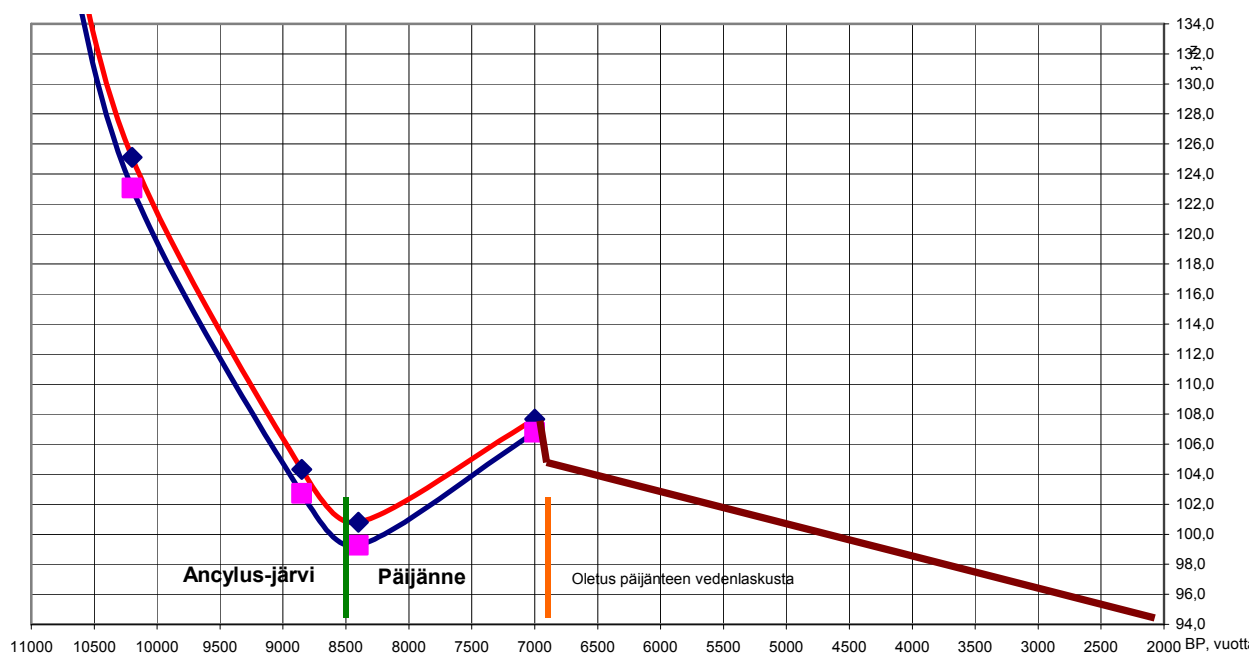
Maastokarttaote , Mörtin alue. Tutkimusalue rajattu vihreällä viivalla.

Maastokarttaote, Myllyrinteen-Kannelsuon alue. Tutkimusalue rajattu vihreällä viivalla.

Vesistöhistoria

Ylläoleva rannansiirtymiskäyrä on laadittu aikavälillä 8500-5000 eKr. Matti Saarniston aineiston perusteella. Heinolanharjun puhkeamisen jälkeinen Päijänteen kehitys on arvioitu virtaviivaistaen vallitseva vedenlasku, joka on Keiteleen puolella saavuttanut nykyisen tasonsa n. 2500 eKr. mennessä.

Muinais-Päijänne on ulottunut alueella korkeimmillaan n. 108 m korkeustasolle n. 5000 eKr.. Kaikki tuon korkeustason alapuoliset korkeudet ovat hyvin potentiaalisia muinaisjäännöksille, maaperästä ja topografiasta riippuen. Laukaan Vehniästä tunnetaan Ancylusaikainen asuinpaikka joka käytetyn rantakronologian mukaan ajoittuu n. 8500 eKr. Sen perusteella voidaan alueelta olettaa löydettävän rantasidonnoisia kivilautisia muinaisjäännöksiä n. 130 m korkeustason alapuolisilta korkeuksilta. Aikavälille n. 7200-5200 eKr. ajoittuvat asuinpaikat ovat tulvasedimenttien peittämiä, mikäli sellaisia alueella olisi.

Lähteet:

Jussila T, 2000. Pioneerit Keski-Suomessa ja Savossa. Rannansiirtymisajoitusmenetelmien perusteita ja vertailua. *Suomen arkeologinen seura. Muinaistutkija* 2/2000:13-28.

Saarnisto M, 1971. The Upper Limit of the Flandrian Transgression of Lake Päijänne. *Commentationes Physico-Matematicae* Vol. 41, No 2: 149-170.

Espoossa 17.8.2005

Timo Jussila
Mikroliitti Oy